

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERADT

Utkommer hvarje Söndag.

Pris för 3 Månader 1 Rdr. B^{co}.

Enkla. N^o.

8 sk. B^{co}.

SÖNDAGS MAGASIN.

N°. 12

Gotheborg, Söndag d. 19 Mars. 1848.

1 Qvar.

Bildar i Paris.

Wildar i Paris.

Paris, werldsfesten, såsom Fransmännen med rätta benämna den, är ej blott samlingspunkten för allt, som gör anspråk på en hög grad af civilisation. Det är på sednare tider besökt af wildar, som begifwit sig från sina aflägsna öar, för att framställa sig till åskådande för sina antipoder. På en tid af ett år har Paris varit besökt af Nager, Scharruas, Njawan och Schippeways.

Scharruas hade lågrat sig på en gård under ett halmtäcke. De wore tre; den sjerde låg i ett närbeläget hus, farligt sjuk af ett lanssting, som han erhållit i kriget. När wi inträdde — anför en besökande — sågo wi och Scharruas ömsföddigt på hwarandra, men sedan brydde de sig ej mer om oss, under det wi betraktade dem. Detta tyktes göra dem särdeles förnejsda; Wacuma-Bem, den älske af dem, drack otroligt mycket brännvin och utsträckte sig sedan som en tiger på jorden; Tacnabe, en ung frigare, rökade cigarr och Gupunusa, den unge frigarens hustru, wände ryggen åt oss. Det war kanske hennes sätt att wara artig.

Detta öfwer en timma fortfarande åskådande blef dock slutligen beswärligt för wildarne och Wacuma-Bem utstötte ett morrande ljud och kastade på oss en giftig blick. Wår upmärksamhet fördubblades. Wi hade tillfälle att öfwen bota ordet. De talade swans. Wi frågade om flera följare till dem, om de gerna åte höns, om deras hustrur wore swanska. Scharruas swarade, att de gerna åto höns, att de hade wackra quinnor, men att de ej wore menniskoätare. Wi fingo ytterligare weta att de dansade gerna och söngo något, att de tillbödo flera gudomligheter, att de trodde på ett slags helfwete och himmelrike, att de hade anförare för sina härar och i sitt hem följde wisas lagar. Då de humnit blifwa något mer förtrogna med oss, wisade den unge frigaren oss bruket af lasson och utvecklade derwid en verhörd muskelkraft.

Enligt denna berättelse så Scharruas, hwad rörelsernas liflighet beträffar, mycket efter Schippeways, som samtidigt med dem i Paris wisade sina wilda konst. Ifrån stränderna af Suran och Östra sjön war denua trupp, 41 personer till antalet, under en Fransmans ledning kommen till Paris. Deras konung hette Mann-gua-dant, stor hjetle; han war 41 år gammal och de öfrigas förespråkare. Krigsanföraren hette Hagel och Aff-wäder och war 31 år gammal. Anförarens eller konungens hustru war horribelt ful. De hade tre barn, af hwilka det äldsta, den tioåriga kronprinsen, som hette Pelikan, war mycket skicklig i wildarnes konst och öfningar. Han spelade sin rol med stort allvar och swängde stridsbrynan med mycken skicklighet. Dessa wildars wärd är nästan jättelik; en af de unga frigarne, en a-

bertonårig, höll reban 6 fot i höjd. De äro tatuerade öfwer hela kroppen och måla sig allt jemt, hwartill de begagna de bjärstaste färger. Deras drägt bestod af en hjelmartad hufwudbonad af örnfjädrar, af en mängd småsaker af silfwer och glas, som de hade hängt i öfwerläppen, af en rimsa af björnhud, hwilken de buro som Halsduk eller Halsband, af ett par egarswade läderbyxor, en öfwerrock af långraggig buffelhud, och af mångfärgade halstjolar eller kängor. Öfverrocken war kantad med perler af slag-na stender. Deras wäpen bestodo af en stridsbyra, ett slags hiltbard och en båge. Wid sina dansar slogo de takt med en trumma, hwilken bestod af ett skinn, som war swändt öfwer ett ämbar af trä. Desutom hade de flera slags klokor, pipor och dylikt. Deras dans började dermed att först en, sedan två och slutligen tre af gruppen upplöde. De sprungo med framåtböjda lif och sammanhållna ben omkring ett slags banér, swingade stridsbyxor mot hwarandra, gjorde allahanda beshmmerliga åtbörder, stannade plöfsligt, satte sig åter på jorden och sprungo tuom några ögonblick hastigt upp igen. De hade åtskilliga dansar, wälkomstdans, mysteridans, fredes, frigs- och skalperdans. Fredsdansen är den löfligaste. Sedan de wid fredeslut mellan två stundtliga stammar brukliga pipören blifwit utdelade mellan den närwarande ungdomen, sprungo dessa upp med pipröret i ena handen och stridsbyra i den andra och togo stridsdansen emot hwarandra, sånges med höra mottiga wöden så länge till de utbrilla af mattighet. Wid slag- och skalperdansen såg man först anförarnes frigsred lågrat omkring en eld, rådslående med sakta stamma, tills ett doft larm förrådde stendernas anryckande; sedan uttrycktes utändningen på rekognosering, hwarwid de utända obserwerade stendernas rörelse och utwisade med gnistrande ögon deras ståndquarter; sedan kom uppbrottet till slagning; der-efter angreppet under höga skri, slutligen stridens tummel, der man sågtade emot hwarandra, med lans och stridsbyra, med hugg och slag; somliga nedhöggo motståndaren, andra satte foten på hans nacke; man föresällde huru medelt en knif en rundspåring göres omkring hufwudskallen och huru man med handen afdrar hufwudswålen; derefter kom segerwinnares triumf, då han med rasande stut swänger den afdragna hufwudswålen i luften, och huru han jublande återkommer till sina tält och i sina wäners stöte.

— 30 —

Resa till Geijer och Heckla. *)

Min resa gick nu fer mil längre bort, till Skalhult.

De första milen togo wi samma wäg, som wi kommit, sedan wände wi oss åt wester och genomwandrade hela den långa stena

*) Fortf. fr. föreg. Nr.

dalen, i hvilken Geiser ligger. På mils afstand sågo vi från denna sida ännu des rykande ångrelare upptiga. Vägen war nu god och fortgick wid sidan af fullen och bergen; på slätten war den mestabels sumpig och full af watten. Wi förlorade ofta allt spår af den samma och redo då i samma riktning; men wid hwarje steg fruktade wi att sjunka igenom, så mjuk och eftergifwande war marken.

Innan wi ännu kommit till byn Torfskådir, sågo wi Hekla, omgifwet af sköna Jökull (Gletscher).

Staden Skalhult, min natfation, war en gång berömd i religiöst hänseende. Här grundades det första biskopsdöme, år 1098, straxt efter fristadens införande. Den då uppförda kyrkan skall hafwa varit en af de största och rikaste. Nu är Skalhult ett erbarmeligt näste. Den består af en medelmåttig kyrka af trä, som rymmer 100 personer, och 3 å 4 hyttor. Den har ej en gång egen prest, utan hör under Torfskådir.

Det första jag gjorde, då jag dit anlände, war att besöka de ännu för handen warande forntidsminnen. Man wisade mig framför allt en toffa, målad i elja, som hänger i kyrkan och föreställer Thorlafur, den första biskop i Skalhult, som för sin stränga och tregna wandel nästan ansågs som ett helgon.

Härpå gjordes anskaffat att från altoget borttaga flera trappsteg och upriswa flera bräder i golwet. I spänd wäntan stod jag der och tänkte på tugenting annat än att nedtiga i en graf och der finna biskopens inbalsamerade kropp. Hur glad blef jag då ej att i stället för den fruktade grafven och mumien så se en marmorhall, på hwilken denna biskops födelse- och döds-år o. s. w. stodo angifna.

Dehutom wisade man mig en gammal guldstickad meshafte och en enkel kaff af guld, som hänwisade på samma tider.

Härpå stego wi in i den så kallade stråplammaren, som endast genom bräder är skild från den nedra delen af kyrkan och sträcker sig fram emot altaret. Här befinna sig skoforna och orgeln, en mängd redskap af färsilka slag, o. s. w. Man öppnade en oerhörd kista, som innehöll flera stycken talg, gjutna i form af öst. Härifrån gingo wi öfwer till biblioteket, der jag gjorde ett intressant fynd. Jag fann nämligen bland gamla böcker på Isländska tre tjocka folianter, som jag bequänt kunde läsa. De woro på tyska och innehölo Luthers lära, bref och epistlar.

Nu hade jag och sett allt. Jag kunde derföre tillfredsställa mina lekamtiga behof, lät bringa mig watten och lagade mig en kopp kaffe. Smellertid planterade sig samtliga innewånarne i staden i och utanför kyrkan, förmödligen för att genom studium af min person rikta sin människokännedom. Dock snart tillspärrade jag dörren och beredde mig ett präktigt läger. Nedan wid mitt första inträde i kyrkan hade jag wid en af wäggarne märkt en hög

Rinnfallar; på några sådana bäddade jag åt mig och snart låg jag mjukt som i den bästa säng. Om morgonen hopprullade jag ganska riktigt min bädd, och ingen menniska skulle då wetat hwar jag legat.

Följande dagen fortsatte jag min resa. Straxt wid Skalhult kommo wi till floden Thiorfa, som är tämligen djup och häftig. Wi gingo öfwer i en båt; hästarne följde oss medelst smmande.

Sedan wi tillruggalagt ungefär tre mil på sumpiga vägar, kommo wi till ett skönt wattenfall wid Guitha. Detta är ej så utmärkt genom sin höjd — 15—20 fot — som fastmet genom sin bredd och wattenmassa. Några sköna klippstucken ligga på det sätt på kanten af fallet, att de för ett ögonblick dela desamma i tre delar; dessa förenas dock straxt till ett enda. Flodens bädd likasom stränderna bestå af lava.

Wattnet i denna flod är af en märkwardig färg. Det är så starkt mjölkhwitt, att när solen stiner derpå, man skulle hålla innehållet för mjölk.

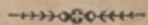
En liten fjerdebels mil öfwan wattenfallet måste man med båt öfwerfara Guitha, som är en af Island's betydligaste floder. Sedan går vägen genom ångar, som dock äro mindre sumpiga än dem wi redan passerat, till en stor lavaström, genom hwilken man erinras om närheten af det eldsprutande berget Hekla.

Wid Strawellir låto wi våra hästar rasla en stund. Wi träffade här en stor samling af menniskor och djur. Det war en söndag, en warm solklar och skön dag, då stor gudstjenst hölls i den vackra kyrkan. Efter slutad gudstjenst såg jag en rätt artig, landlig scen. Folket strömmade ur kyrkan — jag räknade 96 personer, en oerhörd samling för Island — delade sig i åtskilliga grupper, pratande och skämtande, hwarwid de ej glömdo att sukta sina strupar med bränwin, hwaraf de försigtigtwis medtagit betydliga quantiteter. Sedan selade de på sina hästar och gjorde sig färdiga till afresa. Nu regnade det lysfar från alla städer och afstedtagandet hade ingen önda. De skadarne wiste ej, hwar eller om de mer skulle träffas.

När gudstjensten war slutad, uppsökte jag presten. Han war så artig att erbjuda mig sitt fällskap till den två mil derifrån belägna köpingen Säljun.

Jag war dubbelt glad att hafwa denna goda man på min sida; så mycket mer som wi hade en farlig ström att passera, som war både häftig och så djup, att den räckte hästarne till bröstet. Daktadt wi här så mycket som möjligt uppdrogo fötterna, blefwo wi dugtigt genomwäta. Ett sådant parti hör till de oangänamaste jag känner.

(Fortsättning)

Det torde intressera våra läsare att se en afbildning af den värd, som förlidit år inwigdes i Stockholm, till minne af Norges oförgätlige store skal Bergeland. Såsom wi weta war han en kraftig ifrare för menniskorätt och humanitet under alla former; han hade derföre med hjertats och snillets hänförelse ifrat för Judarnes medborgerliga rättigheter i Norge, en omständighet, hwarföre denna Nation från Sverige och Danmark hedrat honom till minne med det ifrågavarande monumentet.

Wib

Skalden

Henrik Bergelands Minneshögtid

i Stockholm d. 22 Oct. 1847,

af

Urw. Aug' Afzelius.

O! Norna, höga Stulda! säg hwad namn
Du går bland de odödligas att teckna
I sködens — run-insjungna gulbeis samn,
Med drog, som uti ragnarök ej blesna? —
Jo, widt från håll till håll, kring Norges strand
De genljud swara: Henrik Bergeland!

Så wäl det namn war känt i fangars borg,
Som älskadt i den ringa skarns koja; —
Men skalens harpa ljöd blott trots och sorg:
Den bar han öfwer Fosterlandets boja: —
Ty Nores bröst i Nordanwinden drog
En långsam sud utöfwer fjäll och flog.

Småskunnet ej hans snilles flygt förskod.
För örnen unga lyckans tempel slängdes;
Ty såsom Islands källor sjöd hans blod,
När smidrets små kring årans höjder trängdes.
Trots molnen, som kring himmelen samlat sig,
På fjället höga gief hans lugna sig.

Han stod likt klippan uti stormigt haf,
Med hjesfan trotstigt öfwer swallet buren;
Och log emot hwar slag, som ödet gaf,
Så kraftfull, som den nordiska naturen.
Och om af Magten någon feger wanns
I Nordmans bröst, så war det ej i hans.

Carl Johan kom — Nordhimmelen blef ljus:
 Han Folkets beja bröt med milda händer,
 Och Nordfjösns bölja, med ett tackfamt sus,
 Sjöng frihets-sången omkring Norges länder. —
 Med fröjd då åter Henrik Bergeland
 Nordmannaharpan slog, med wäldig hand.

Hans Sönger ljödo då kring Standas D,
 Om den, som Folkens Frihet grundlagt hade:
 Hur armar twenne, Nord- och Österfjöd,
 Omkring två sälla folk, werldshafwet lade.
 Så wordne ett, i fosterbrödralag,
 De hwila tryggt allt intill domedag. —

Sitt Folk han hörde till med lif och själ,
 Han bar des brägt och älskade des seder;
 Två ord han hatade: Tyrann och Träl, —
 Och det må spörjas till hans snilles heder:
 Drott-hatarn för, nu helig wordnad bar
 Dock för en Drott — och det Carl Johan war.

Stolt af den jord, der fädrens wägga ståt, —
 Sitt lära Norgesland, det minnestrika, —
 Han war för stor att vara Norrman blott;
 Han kände att han menska war tillika;
 Och bland hwad folk han fann en man af dygd,
 Han gaf, som Christen, honom söd och flygd.

Oj någon Grato hans Sängmö war
 Oj westänsligtar smelte Skaldens harpa,
 Hon af hans fosterbygd sin skämpel bar,
 När fordom Bore sjöng i Nordan skarpa,
 Och mäktig Windswal sina wingar slog,
 När stormig Drapa ljöd kring fjäll och flog.

Men det war kärlek och i Henriks barm
 Och gälde Norges frihet, Norges ära,
 Hans Sängmö war hänförande och warm —
 Och sjöng han, att den helga elden nära
 I landsmans bröst för älskadt fosterland,
 Så Skaldar sjungit så, som Bergeland.

På Hjelteminnen och på Skalbesång
 Hur dina häfder, Norge! äro rifa;
 Der lya skall och detta namn en gång,
 När samtidsfluggorna för ljuset wika.
 Och om den gård, som nu hans minne får
 I Normans bok en framtidsöruna får.

Han sofwer nu, som Geijer och Tegner,
 Thormander, Liobolfer och Gwinder;
 Ty allt hwad stort i tidens natt går ner,
 Oböblighetens morgon sammanbinder,
 Swadhelti de sällas boning nämmas må,
 Israels himmel, eller Bndhem blå.

Några drag utur Ludwig Filips, f. d. Konungen i Frankrike, lif.

Andamålet med Illustrerad Söndags-Magasin är ej att wara organ för några politiska tendenser. Wi inställa derföre hwarje reflexion öfwer de sednare dagarnes werldshändelser, med önskan för den nybakade republikan, att det ej må hända den beträffande samma, som alltid händer yra, sjelfswäldiga barn, hwilka wilja komma fortare än benen tillåta, nämligen, att de trilla på näsan, öfwertrygga som wi af hjertat äro, att ingen tycksalighet ligger i statsformen, hurudan denna än må wara, utan att den böe förkas i sann religiositet, ädel karaktär, aktning för lagar och rätt o. s. w., och att den sanna medborgerlighetens wälsignelse då kan återfinnas, snart sagdt, under hwad styrelseform som helst. — Smellertid tillåta wi oss reproducera det af en artikel, hämtad ur Brockhaus Pfennig-Magasin, en artikel, som må gälla hwad den kan mot de många fiendtliga tänkesätt, som så rikt flösa på den stackars exilerade Ludwig Filips.

Om den man, som för fjorton dagar sedan lemnade Frankrikes thron, förtjenat det rykte, som kommit honom till del, så har han derföre att tacka den händelse att omständigheter-ua tvingat honom att lära känna lifwet i alla dess gestalter af med- och motgång, af ära och smålek. Han har i sanning lärt, af en dyrköpt erfarenhet lärt, huru det tillgår i werlden och haft anledning nog att lära känna den menfliga swagheten och den menfliga storheten i alla dess ständande saler; han har erfart att en kronas glans i sarams ögonblick är ett wärdelöst skimmer, som blott bländar dårar, men att samwetet är en trogen och säker beskyddare i alla lägen.

Wi förbigå här skildringen af de förhållanden, som föranleddo Ludwig Filips första flykt från Frankrike. Wi förutsätta att franska revolution är tillräckligen bekant, för att göra en sådan öfverflöd. År 1793, innan prinsen ännu nått sitt tjugonde år, flydde han från sitt fädernesland och gick till Schweiz, hwarest han den 27 April inträffade i Schaffhausen och förenade sig med sin hustru Abelaide. Den 6 Maj gingo de till Zürich. Härifrån föredrefwos de af stadens auktoriteter, som fruktade att komma i fiendlig ställning till den mäktiga franska republikan, och så gin-

go de till Zug, der de bebodde ett hus wid sjön och gällde för en irländsk famlj. Öfverheten härstädes, som ansåg sig ingen anledning hafwa att förjaga så godt folk, tålde dem gerna; men det dröjde ej länge, innan samma fruktan öfwen här fick öfverhand, och sålunda måste de också begiwa sig härifrån. Deras läge war verkligen beklagansvärdt; oafsedt den olycka, som nödvändigt ligger i en landflykt och som Ludwиг Jilly här måste lära känna i hela dess bitterhet, war deras närmaste anledning till mistrostan brist på medel för sitt uppehälle, allbenämnd prinsens hela kontanta behållning ej uppgick till mer än 100 luidorer. Skilsmässan från hyltern, hwilken under dessa förhållanden syntes oafwärlig, fulländade furstefjonens bekymmer. Efter nycken möda lyckades det honom att bringa sin hylter till den heliga Claras kloster, nära wid Bremgarten, der hon inträdde under namn af Miss Stuart. Den 20 Juni 1793 tog Ludwиг Jilly afsted af prinsessan Abelaide, för att följa hennes råd, att genom fortsatta wandringar i bergen undandraga sig sina fienders förföljelser. Prinsen hade nu för sin hylters inlösande i klostret blottat sig på allt hwad han egde. Han hade till och med för 60 luidorer költ sina hästar, med undantag af en, som han behöll för sin gamle tjänare Bandoins skull, hwilken war för gammal och swag för att följa honom till fots. Den sjule tjänaren fatt till höst och hertigen sjelf wandrade bredwid till fots. Sålunda bar det af från Basel till Neuenberg.

Ludwиг Jilly genomströfwade nu i åtskilliga riktningar största delen af det schweiziska höglandet. Bland annat kom han till klostret St. Gotthard. Han ringde på klosterporten, en kapusnermunk wisade sig i fönstret. På hertigens begäran om nattberge och litet mat, swarade denne: "här mottagas inga förgångare af er natur." "Men wi wilja betala," swarade Ludwиг Jilly. "Der borta är en krog, som kan anså er," utropade den obarmhertige kapusnermunken och tillslöt fönstret. Det werldshus, der hertigen nödgades taga in, war en samlingsplats för muldsnedrifsware och hade intet annat att bestå än taf öfwer hufwudet och litet alpost, men blef hertigen en god läromästare för framtiden.

I Gordona i Graubünden gick det honom ej bättre. Kärtingen, som förestod en der warande krog, wille ej gå in på att mottaga de fattiga wandrarna. Det war ett försträckt wäder och natten redan inbrent; likwäl måste han länge tigga wårinnan, innan hon mottog dem under sitt usla taf; dock måste de gålla tillgode med att tillbringa natten i en lada. Med dagens inbrott wakenade hertigen wid ett enformigt buller, som om någon gått upp och ner, och då han öppnade ögonen, såg han till sin stora förwåning en ung bendgoose, bewäpnad med en bössa, wandra såsom skilwakt fram och åter. På tillfrågagan hwad detta wore, swarade goosen att hans matmor, som war girig och mistänksam, hade uppdragit honom äretjensten att göra wakt och att

nedstjuta främlingen, om han gjorde min af att uppstå om natten och besjåla huset. Troligen hade underrättelsen om revolutionen och dess försträckelser hos de goda Schweizarne injagat fruktan för Fransmännen, hwilka de lätt igenkände på språket och på kläderna. Man höll alla Fransmän för röfware och boswar. Ludwиг Jillys reseföretag woro nästan alldeles uttömda genom de fortfarande wandringarne; han hade warit nödsakad att sälja sin sista häst, och snart nalkades den ärtid, då högalsperna blefwo öfwerstigluga. Nu, när utgifterna för den närmaste framtiden hade stigit till höjden af mörker, återfallades han till Bremgarten genom ett bref från general Montesquieu. I Reichenau i Graubünden war en reformertskatolff uppfostringsanstalt och prinsen befvades i denna aflågsna och förbergade trakt tills widare finna en säker tillflyktsort. Genom generalens bemedling lyckades det honom att såsom lärare i franskä språket och mathematiken inträda wid denna läroanstalt. Det war och hög tid att rädda honom undan förföljelser, som öfwer allt gingo honom i spären. Innom kort tid hade prinsen, som kallade sig Chabaud, så tillwunnit sig sina lärjungars kärlek, att alla goefarne önskade upptagas i Herr Chabauds klass. Vidan Oktober 1793 till midsommarstiden följande året war Ludwиг Jilly wid denna läroanstalt. Huru oförgätlig erinringen af denna tid alltid warit honom, bewisa följande ord, som han stief wid restaurationen, i det han offände en skänk till föreningen för hjälpbehöfwande skollärare: "hwad mitt deltagande för fattiga skollärare särskildt widkommer, är orsaken den, att jag sjelf en gång hört till denna afkningswärda klass af medborgare. Till de många skiftningarne i mitt öde, hwilka kommit på min lott, hör också, att jag under en period af hård förföljelse upptogs såsom lärare wid ett gymnasium, der jag under åtta månaders tid meddelade undervisning. Jag hoppas därför att sällskapet anser min gåfwa såsom meddelad af en medlärare."

Men äfwen wistelsen i Reichenau blef farlig. Wid en selskopsförsamling, som Ludwиг Jilly bewistade i Kur, öfwerlygde han sig att en revolution wore i anmalkande, eller fastmera att den redan hade begunn. För att ej sätta sina wänner i fara, om man wid utbrottet af oroligheterna i deras styddling skulle igenfåna hertigen af Orleans, lemnade han i Juni 1794 Reichenau och gick till general Montesquieu i Bremgarten, hos hwilken han under namn af Corby uppträdde såsom flygeladjutant. Dock blef ej heller här säkerheten långwarig, ty redan före årets slut hade man fått reda på, hwem adjutanten wore, och ränker började änyo att fördrifwa honom. Ludwиг Jilly blef sjelf öronwittne till ett samtal, hwilket tydligt ådagalade att generalen war i stor förlägenhet för att tillintetgöra den mistänka, som hwilade på hans adjutant; han trodde sig då ej längre böra göra bruk af en gästfrihet, som kunde blottställa hans ädla wän. Han tog

afsked af honom och gick genom Tyskland till Hamburg, der han inträffade mot slutet af 1795, i afsigt att gå öfver till Amerika.

I Hamburg väntade Ludvig Filip de penningar, som skulle sätta honom i tillfälle att gå till Amerika och der uppehålla sig. Då denna förhoppning icke förverkligades och faran af ett längre vistande i Hamburg gjorde ett beslut nödvändigt, så wände han sig till Skandinavien, der gästfriheten ännu war ansedd såsom helig. Han bekom en wetel på en bankier i Köpenhamn, tillika med en rekommendationsbrevselle, hwari han sjelf och hans resekamrat, grefve Montjoye, rekommenderades såsom resande Schweitzare. I April 1795 ankom han till Köpenhamn, af hwars skönhet och glada lif han särdeles intogs. Dock stannade han blott kort tid härstädes, alldeleslind han beslutat en resa upp till nordens yttersta spets.

För första gången sedan lång tid fri ifrån all fruktan för förförljelse anträdde Ludvig Filip sin resa i det bästa lynne och begaf sig först från Köpenhamn till Helsingör, derifrån till Helsingberg och öfver Halmstad, Falkenberg och Kongebacka till Göttheborg. Det enfla, kraftiga wäsen, den förefommande wänlighet, som han fann hos Swenskarne, det egendomliga uttrycket i de celtiska anletsdragen, de blonda ringlande lockarne, de fäcka blå ögonen, den kraftfulla wårten, de öfverhufvud renliga husen, singorna bestrodda med sin sand och färfst granris — allt erödd för honom en ny och angenäm bild, så att den konungliga flygtigen kände sig i sanning lycklig.

Från Göttheborg gick resan till Trollhättan, der han besåg de stora watterfallen, och sedan upp till Wenern. Nu wände han sig till Fredrikshäll, fästningen, der Carl XII föll för en förärdares kula. Härifrån gick han till Fredrikstad, Moss och Christiania. I denna stad, hwarest wid denna tid war mycket wälskänd genom handel med trä, jern och forslad fisk, mottogs han med stor gästfrihet och lesde lycklig och förnöjd och gjorde genom älskwardheten i sitt uppsörande ett lifligt intryck på det redbara folket. Den reformerta pastern Monab, sedan president i reformerta konsistorium i Paris, war då i Christiania och såg Ludvig Filip nästan dagligen i sällskaper. Efter hans berättelse skall Ludvig Filip då warit afhållen, och afskad af alla menniskor, som kände honom, och kallades allmänt: "den artige unge Fransmannen." Den lärde Monab fann förnöjelse i att medelst samtalen pröfwa den intressanta unga mannen och berättade sedan ofta huru öfverraskad han war att hos den förmodade unge Schweitzaren finna en sådan skatt af kunskaper och erfarenhet, förenade med så mycken takt och säkerhet i uppsörande. Gåtan löstes 20 år senare, då han till sin stora öfverraskning i Paris återsåg sin wån från Christiania såsom hertig af Orleans.

En gång under sitt vistande i Christiania wäcktes hos prinsjen på ett oförwäntadt wis en sorglig erinring. Semmaren i

Norden är kort och stadernas innewånare begagna, så ofta som de möjligt kunna, den stöna årstiden till landpartier. På ett sådant war i et, som en ung Norrman, när återresan till staden skulle anträdas, högt utropade: "Hans kongl. höghet, Hertigens af Orleans wagn." Den oförmodadt tilltalade hertigen for till samman af försträckelse. Andtligen frågade han den unge mannen, hwarföre han ropade så. Denna swarade: "när jag war i Paris, ropades alltid wid utgången från operan: 'Hertigens af Orleans wagn skall föra före!' Hwarst är Hans Kongl. Höghets folk? Detta föll mig in, och jag ropade på enahanda sätt efter en wagn, som wäl ej är bestämd att föra en prins af blodet."

Icke långt derefter anträdde han resan genom det inre af Norrige och Treuhjem. Först togs wägen öfver Kraglewen, högsta punkten i Bergen, hwarest det stora berömda jernverket Bårum ligger. På resan till Njösen passerade han prestbostället Nordrehaug, der han hörde talas om Anna Kolbjörnsen, en norrmannen älskar sitt hem och bewarar i troget minne sina försäders bragder. Anna Kolbjörnsen war hustru till en prest, som lefde wid swenska krigets tid 1716. En gång hade en afdelning af flera hundra swenska soldater ankommit till prestgården, för att följande dagen bemäktiga sig det ej långt derifrån belägna silfwerverket wid Kongeberg. Anna hämtade om natten en squadron norska ryttare öfver isen wid Steensford och Swenskarne nedgjordes. Anna och hennes släkt upphöjdes i adelsstånd.

Sjön Njösen i Hedemarken ligger ytterst vittoreft mellan berg, som äro betäckta med fogar af björk och barrträd. På alla sidor klappa stångjernshammrar och dåna bergsflott. Från byn Lillehammar wid nordliga ändan af sjön kommer man till Guldbraadsbålen. Den utgör hjertat af Norrige, så wäl i anseende, till sitt läge, som till sin beskaffenhet; der hafwa mer än på något annat ställe i Norrige både klädebragter och bris bibehållit sig i hela sin ursprunglighet. Här lesa ännu de gamla sagorna om Odin, Thor och Freb. Der wet man ännu att tala om Gudbrand och St. Olof, om Trollene, om elfwor och nissar, om spöfaktiga dwärgar i fogarna, floderna och bergen, ehuru innewånarne i denna jättebal äro goda lutheraner och så upphyste, att de flesta kunna både läsa och skrifa.

Efter en beswärlig wäg på 150 timmar kemmo de resande slutligen till Thronshjem, som ligger gauska skönt wid en stor bukt, rundtomkring omgifwet af de mest pittoreska berg. Den derwarande stiftsamtmannen, Baron Kragh, upptog främlingen gauska wänligt. Han wunn i öfrigt här såsom annorstädes allas wänskap. Men snart tog han afsked, för att framtränga till nordens högsta regioner. Han gick längs kusten till Salton, som ligger wid hafwet på andra sidan om volarkretsen. Ludvig Filip seglade till ögruppen Lofoden, för att se malströmmen. Hafwet sammanpressas här genom motsatta strömmar och bildar en fruk-

tansvärd hviriviel, som i sitt djup inbrager allt som kommer den nära, för att för ewigt begrafwa det i hafwet.

Solsten antog Ludwig Filly en Isländare wid namn Holm som tolt och betjent och gick till Altengaard i Finnmarken eller norra Lapplanden, hwarest han lefde en längre tid bland detta effimärtade folk och färdades med dem och deras renar genom det bergiga polarlandet öfver moraser och strömmar, ända till Nordkap, dit han ankom den 24 Augusti 1795 — den första fransman, som dit framträngt.

Genom Finnmarken gick han till den svenska Lapplanden, öfver Monio elf till Åbo, tog sedan vägen derifrån öfver Ålands haf till Stockholm, dit han ankom i Oktober.

Efter några dagars wilstande derhådes erfor han af sin bankier, att på hofwet skulle gifwas en stor bal. Han war wägrig att se bruket wid ett nordiskt hof och antog gerna bankierens förslag att skaffa honom ett inträdeskort för tribunen.

Han hade länge från sin plats åskådat den glänsande festen, när en ceremonimästare wisade sig och frågade, om han ej wille nedföras i hofwets krets. Sättet, på hwilket hofmannen tilltalade honom, ådagalade tydligt att Hertigen bliwit igenkänd. Så war det också.

Konungen, hans fäbror och förmyndare, hertigen af Södermanland, mottogo L. F. med wänslan och högaktning. Den kongl. familjen öfverhoppade honom med uttryck af tillfredsställelse öfver bekantskapen och war högst förwånad, då den förnam att han ej som från södern utan från Nordpolen.

(Forts.)

Ända på andra sidan grafwen.

Uti inwalidshuset i Paris, der fäderneslandets förwarare hwila ut efter sina blodiga bragder, har hwarje soldat en liten trädgård att odla. Här ihöfselfätta de sig efter eget godskänande och i mån af sina krafter med olika arbeten. Man ser här en gammal inwalid från kejsartiden, som från kriget i Italien, Svanien, Tyssland och Ryssland blott medbragt wenstra benet och högra armen. Hwarje hans tanka och handling åsyftar Napoleon; ja man kan säga att kejsaren är hans jordiska Gud, till hvars förhärligande gubben gör hwad han kan. Så t. ex. har han i kalk och sten esterbildat hela ön St. Helena. Här ser man Napoleons boningshus de äfklingsställen och promenader, som han företrädeswis walde, under sin fångenskap. År 1823 har han begynt detta mödosamma arbete och 1842 fulländat det. Han har sålunda med outtröttligt tålmod i tretton år arbetat på denna konstiga byggnad, hwars material han förskaffat sig genom underhöd af främlingar. Den gamle militären har af sitt konstverk en barnslig glädje, som i sanning är ganska rörande. Han tillbringar hela dagen på sitt Helena och finner ingen större nöjelse än då han för främlingen låter af Napoleon kommanderas de kejsertliga gardena, som föreställas genom små dockor och genom en mekanisk sättas i rörelse. Med militärisk hållning mottar han tacksamt hwarje gäst; derpå torfar han tåren i ögat, under utropet: lefwe kejsaren! och drar sig tillbaka från åskådaren.

På Landet.

Blif icke rädd, Doria, den lilla skälmén sätter sig snart; han tager min näsa för en roienknoyp.